

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας & Λευκάδας

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ

Μακέτα Νεωρίων αρχαίων Οινιαδών Ξενοκράτειο Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσολόγγι

Μεσολόγγι, Μάιος 2020

Ταχ. Δ/νση: Αρχοντικό Ι. Τρικούπη - Μάγερ 20 - 30200 Μεσολόγγι

Τηλ.: 2631055654

Fax: 2631055653

e-mail efaait@culture.gr

Ομάδα επίβλεψης : Φωτεινή Σαράντη – Αρχαιολόγος

Νεκτάριος Γιούτσος – Αρχαιολόγος

Λεωνίδας Φραγκούλης – Αρχιτέκτων-Μηχανικός

Η μακέτα των Νεωρίων των αρχαίων Οινιαδών

Στο πλαίσιο του εν εξελίξει υποέργου «**Δημιουργία - Οργάνωση μόνιμων αρχαιολογικών συλλογών Ξενοκρατείου**» του έργου «**Αποκατάσταση Ξενοκρατείου κτηρίου στο Μεσολόγγι και μετατροπή του σε μουσείο**», απαιτείται η δημιουργία μακέτας που θα αποδίδει τον χώρο των Νεωρίων του αρχαιολογικού χώρου των Οινιαδών Αιτωλοακαρνανίας.

Η μακέτα θα εκτίθεται στην αίθουσα '05' του 1^{ου} ορόφου, πάνω σε βάθρο διαστάσεων **0,70 x 0,70 x 0,55 μ ύψος** και θα αποδίδει σε τρισδιάστατη αναπαράσταση, υπό **κλίμακα 1/150**, τα νεώρια του αρχαίου λιμανιού της πόλης μαζί με τμήμα της οχύρωσης του φυσικού βραχώδους ανάγλυφου, τον «**κοκκινόπυργο**», την **τοξωτή πύλη** και τον **μεγάλο λοξό πύργο**.

Το φυσικό ανάγλυφο του λόφου και οι οχυρώσεις θα αποδοθούν όπως ακριβώς διασώζονται, ενώ τα νεώρια θα αποδοθούν σε αναπαράσταση. Συγκεκριμένα, από τα έξι «κλίτη» των νεωρίων τα 2 νοτιότερα θα αποδοθούν σε πλήρη ανωδομή, τα 2 ενδιάμεσα μερικώς αποδομημένα κατά τρόπο που να φαίνεται το εσωτερικό του χώρου και τα τεμνόμενα αρχιτεκτονικά στοιχεία, ενώ τα 2 βορειότερα θα αποδοθούν μόνο όπως διατηρούνται σήμερα. Έτσι, ο επισκέπτης θα μπορεί να αναγνωρίσει την εσωτερική διαρρύθμιση της κατασκευής, τον τρόπο λειτουργίας τους, τον τρόπο στήριξης της στέγης, κ.ο.κ.

Για εκπαιδευτικούς λόγους, η μακέτα θα περιλαμβάνει και αναπαράσταση αρχαίου σκάφους (**Τριήρους**) σε κάποιο από τα 2 αποκεκαλυμμένα μεσαία κλίτη.

Περιγραφή των Νεωρίων και του περιβάλλοντος χώρου:

Η πόλη των Οινιαδών υπήρξε μία από τις σημαντικότερες πόλεις της αρχαίας Ακαρνανίας. Χτισμένη στη θέση Τρίκαρδος, πλησίον των εκβολών του Αχελώου, κατείχε στρατηγική θέση από την οποία ήλεγχε τον κάτω ρου του ποταμού, όπου υπήρχαν σημαντικές Ακαρνανικές και Αιτωλικές πόλεις, καθώς επίσης και τα θαλάσσια περάσματα μεταξύ των ακτών της Αιτωλοακαρνανίας και των Ιονίων Νήσων. Λόγω της σπουδαίας γεωγραφικής θέσης που κατείχε, η πόλη αποτέλεσε συχνά το μήλον της έριδος μεταξύ Αιτωλών και Ακαρνάνων.

Το λιμάνι των αρχαίων Οινιαδών είναι σήμερα επιχωσμένο. Οι πρώτες ανασκαφές διεξήχθησαν από τους B. Powell και J.M. Sears στα 1900 και ολοκληρώθηκαν πολύ αργότερα από τον Λ. Κολώνα ανάμεσα στα έτη 1986-1995. Οι λιμενικές εγκαταστάσεις προστατεύονται από οχύρωση σχήματος περίπου τραπεζίου και καταλαμβάνουν την κορυφή χαμηλού λόφου ύψους 21,00μ. από το επίπεδο θάλασσας, αφήνοντας ένα στενό ελεγχόμενο άνοιγμα στο βόρειο τμήμα της για την είσοδο των πλοίων. Το βόρειο αυτό τμήμα προστατευόταν από ένα σύστημα πύργων και γωνιωδών προεξοχών κτισμένων στα τέλη του 3^{ου} αι. π.Χ. Συγκεκριμένα πρόκειται για τον «κοκκινόπυργο», μία λοξή τοξωτή πύλη και τα ερείπια ενός λοξού σε κάτοψη πύργου.

Ο «**κοκκινόπυργος**» έχει διαστάσεις 6,20x7,80x10,60μ., είναι δομημένος κατά το ισόδομο τραπεζιόσχημο σύστημα με δέκα στρώσεις ισοϋψών δόμων και αποτελεί μάλλον μεταγενέστερη προσθήκη. Στη βόρεια πλευρά του το σύστημα δόμησης είναι μικτό συνδυάζοντας και το προγενέστερο πολυγωνικό σύστημα. Στη βόρεια και νότια πλευρά του υπάρχουν από μία λοξή τοξοθυρίδα, ενώ στην ανατολική δύο. Η πρόσβαση στον πύργο γινόταν από τα νότια μέσω μικρής κλίμακας που οδηγούσε στην είσοδό του που υπήρχε στο μέσο της πλευράς αυτής.

Η **λοξή τοξωτή πύλη** έχει άνοιγμα στην καμάρα της πρόσοψης 3,45μ. και ύψος 3,50μ. Οι παρειές της σε σχέση με τις παρειές του τείχους έχουν λοξή κατεύθυνση για να επιτυγχάνεται η καλύτερη ανακοπή των επιτιθέμενων. Στην εξωτερική της παρειά φέρει ημικυκλικό τόξο κατασκευασμένο από λοξούς σφηνόλιθους, ενώ οι πλευρικές επιφάνειες της εισόδου δημιουργούν διάδρομο μήκους 2,55μ. Στα ανατολικά της βόρειας πλευράς της εισόδου υπάρχει κατακόρυφος τετράγωνος πεσσός μήκους 0,50μ. που χρησίμευε για το στερέωμα ξύλινης θύρας.

Ο λοξός σε κάτοψη πύργος: Η τοξωτή πύλη γειτνιάζει με κατεστραμμένο πύργο που σε σχέση με τη διεύθυνση του τείχους είναι επίσης λοξά κατασκευασμένος. Διατηρείται σε ύψος 9,59μ. και είναι δομημένος κατά το ψευδοϊσόδομο τραπεζιόσχημο σύστημα. Το πάχος των εξωτερικών τοίχων του κυμαίνεται μεταξύ 0,55-0,60μ.

Στο νοτιοδυτικό άκρο της οχύρωσης του λιμανιού έχει λαξευτεί ο φυσικός βράχος για τη δημιουργία του ορθογώνιου χώρου των νεωσοίκων. Πρόκειται για στεγασμένο οικοδόμημα διαστάσεων 41,00x47,00μ., του οποίου η ανατολική πλευρά είναι σχεδόν εξ ολοκλήρου λαξευμένη κατακόρυφα στον φυσικό βράχο, ύψους 11,00μ. περίπου, όπως και το δάπεδό του, ενώ η βόρεια και η νότια είναι εν μέρει λαξευμένες στο βράχο και εν μέρει κτιστές με λιθοπλίνθους κατά το πολυγωνικό σύστημα δόμησης. Στο τέλος των μακρών πλευρών των νεωσοίκων υψώνονταν πύργοι, οι οποίοι επικοινωνούσαν με δύο μικρές πύλες που εντοπίστηκαν στους πλευρικούς τοίχους του οικοδομήματος και πιθανόν εξασφάλιζαν την πρόσβαση από την πόλη προς τους νεώσοικους, το λιμάνι και τον Αχελώο.

Το εσωτερικό της κατασκευής διαιρούσαν συμμετρικά πέντε κιονοστοιχίες από 17 αρράβδωτους κίονες (διάμετρος βάσης 0,80-0,82μ), οι οποίοι άρχιζαν από το ψηλότερο σημείο και κατέληγαν στο στόμιο. Οι κίονες έφεραν δωρικό κιονόκρανο με λοξοκομμένη την άνω επιφάνεια του άβακα για την προσαρμογή της επικλινούς προς την πρόσοψη στέγης. Τα ανοίγματα μεταξύ των κιονοστοιχιών κάλυπταν δίρριχτες επιμήκεις στέγες με λακωνική κεράμωση. Στην πρόσοψη των νεώσοικων κάθε κιονοστοιχία κατέληγε σε επιμελημένο ορθοστάτη-αντηρίδα, ο οποίος δεχόταν το βάρος της επικλινούς στέγης. Στα πλευρά των παραστάδων υπήρχαν υποδοχές για την προσαρμογή ενδεχομένως της ξύλινης αμπάρας που εμπόδιζε την είσοδο άλλων πλοίων στους νεωσοίκους. Μεταξύ των κιονοστοιχιών αναπτύσσονταν έξι ισόχωρα «κλίτη» με λαξευτά σκαφοειδή και ανηφορικά προς το βάθος των νεωσοίκων δάπεδα (ράμπες ανέλκυσης-καθέλκυσης σκαφών). Το πέρασ κάθε ράμπας, προς το οπίσθιο μέρος του οικοδομήματος, έχει λαξευτό καμπύλο περίγραμμα και είναι υπερυψωμένο, για να διευκολύνει την ανέλκυση-καθέλκυση των πλοίων χωρίς να φθείρονται τα σκοινιά (παλαμάρια).

Στην ανατολική πλευρά διακρίνονται λαξευμένες κατακόρυφα στον βράχο, 11 συνολικά ορθογώνιες πεσσοειδείς προεξοχές (ύψους 7,00μ.), οι οποίες δημιουργούσαν έτσι 12 θαλαμίσκους που αντιστοιχούσαν τόσο στις κιονοστοιχίες στήριξης της στέγης του κτηρίου όσο και στη στέγη των ραμπών ανέλκυσης των πλοίων. Στην ίδια πλευρά του κτηρίου και στο βράχο είναι επίσης λαξευμένος αποχετευτικός αγωγός για την απομάκρυνση των όμβριων υδάτων.

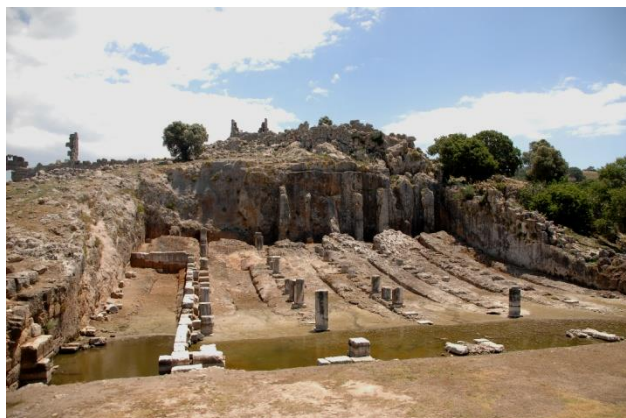
Η κατασκευή συγγενεύει κατασκευαστικά με τους νεώσοικους του λιμανιού της Ζέας (βιβλιογραφία: 8) στον Πειραιά και χρονολογείται στον 4^ο αι. π.Χ. Η λειτουργία διήρκησε ως και τα τέλη του 3^{ου} αι. π.Χ., οπότε η στέγη κατέρρευσε και η σφόνδυλοι των κιονοστοιχιών γέμισαν τις ράμπες, πλην της πρώτης προς Βορρά, η οποία λειτούργησε ως τα τέλη των ελληνιστικών χρόνων ως μικρό ναυπηγείο ή επισκευαστήριο πλοίων.

Βιβλιογραφία

(με * σημειώνονται οι βασικότερες δημοσιεύσεις)

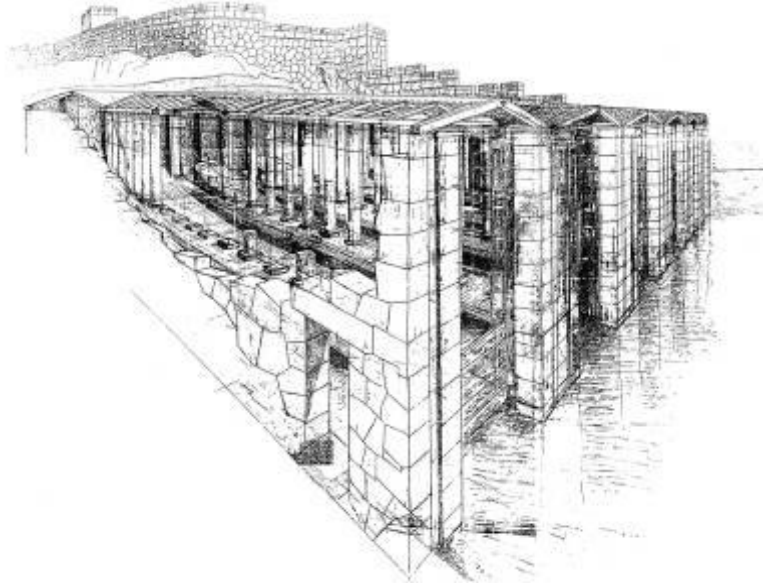
1. R. Schillbach, *Die Ruinen von Oiniadai und Pleuron*, AA (1858), 183-7
2. J. M. Sears, *Oiniadae VI. The Ship-Sheds*, AJA 8 (1904), 202-206. *
3. E. Kirsten, *Oiniadai*, RE XVII, 2 (1937), 2204-2228. *
4. Blackman D., 1968. The Shipsheds. In: J.S. Morrison, R.T. Williams (Eds.), *Greek Oared Ships 900-322 BC*, Cambridge University, 181-192. *
5. Blackman D. *Oiniadae*, AR 44 (1998), 45. *
6. Blackman D. Rankow B., et. Al. (eds.), *Shipsheds of the Ancient Mediterranean*, Cambridge University Press, 2013 *
7. Casson C., *Ships and Seamanship in the ancient world*, Princeton 1971.
8. W. M. Murray, *The coastal sites of Western Akarnania: A Topographical – Historical Survey*, University of Pennsylvania, 1982, 31-54. *
9. E. Mayer, *Oinadai, Der Kleine Pauly, Lexikon der Antike*, vol. 4, 1979, 258-9.
10. Powel B., 1904. *Oiniadae VI. The Ship-Sheds*, AJA 8, 227-237.
11. "American Journal of Archaeology", Vol. 8, No. 2. Σχετικά με τις ανασκαφές του 1901 - Joshua M. Sear
12. Λ. Κολώνας, *Ανασκαφή των Οινιαδών. Τα νεώρια*, Αρχαιολογία 6 (1989-90), 153-8. *
13. Λ. Κολώνας, *Οινιάδες*, ΑΔ 50 (1995), Χρονικά Β'1, 239-240.
14. Λ. Κολώνας, *Ανασκαφές στην Αιτωλοακαρνανία, Η Ελλάδα μέσα από τις πρόσφατες αρχαιολογικές ανασκαφές*. Πρακτικά επιμορφωτικού σεμιναρίου ξεναγών, εκδ. Ε.Ο.Τ., Αθήνα 1995, 109-113 *
15. Λ. Κολώνας, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Ε.Ε. Έργου «Προστασία, έρευνα και ανάδειξη τριών αρχαίων πόλεων του νομού Αιτωλοακαρνανίας: Πλευρώνα, Οινιάδες, Πάλαιρος», Οινιάδες, ΑΔ 57 (2002), 96.
16. Λ. Κολώνας, Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε., Ε.Ε. Έργου «Προστασία, έρευνα και ανάδειξη τριών αρχαίων πόλεων του νομού Αιτωλοακαρνανίας: Πλευρώνα, Οινιάδες, Πάλαιρος», Οινιάδες, ΑΔ 58 (2003), 104.
17. Λ. Κολώνας, *Ανάδειξη μνημείων Αιτωλοακαρνανίας, ΤΑ ΑΙΤΩΛΙΚΑ*, ΤΕΥΧΟΣ 3^ο, 7^ος – 12^ος 2004, Αθήνα, 1-3.
18. Λ. Κολώνας, Το έργο της Ε.Ε. «Προστασίας, Έρευνας και Ανάδειξης τριών αρχαίων πόλεων του νομού Αιτωλοακαρνανίας: Πλευρώνα, Οινιάδες, Πάλαιρος», στο Β. Λαμπρινουδάκης (επιμ.), Το Έργο των Επιστημονικών Επιτροπών Αναστήλωσης, Συντήρησης και Ανάδειξης Μνημείων, ΥΠ. ΠΟ., Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, Αθήνα 2006, 341-343. *
19. Λ. Κολώνας, Το έργο της Ε.Ε. «Προστασίας, Έρευνας και Ανάδειξης τριών αρχαίων πόλεων του νομού Αιτωλοακαρνανίας: Πλευρώνα, Οινιάδες, Πάλαιρος», στο Συντήρηση, Αναστήλωση, Ανάδειξη. Το Έργο των Επιστημονικών Επιτροπών, ΥΠ. ΠΟ., Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, Αθήνα 2008, 96-101. *
20. Λ. Κολώνας, *Οινιάδες. Θέατρο και νεώσοικοι. Οι πρόσφατες ανασκαφές*, Πρακτικά Α' Αρχαιολογικής Συνόδου Νότιας και Δυτικής Ελλάδος, Πάτρα, 9-12 Ιουνίου 1996, ΥΠ.ΠΟ.-ΤΑΠΑ, Αθήνα 2006, 483-492 *
21. Κολώνας Λ., 1992. *Νεώρια Οινιαδών*. ΑΔ 47, Β1 Χρονικά, 148, Πιν 44α.
22. Κολώνας Λ., *Αρχαίοι Οινιάδες*, Υπουργείο Πολιτισμού, Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, Αθήνα 2008. *
23. Ελ. Σερμπέτη, Μ. Σταυροπούλου – Γάτση, *Οινιάδες*, στο Α. Βλαχόπουλος (επιμ.), Εύβοια και Στερεά Ελλάδα, σειρά Αρχαιολογία, εκδ. μέλισσα, Αθήνα 2008, 432-439.
24. Γ. Ν. Ρόμπολας, *Οινιάδες, μια αρχαία Ακαρνανική πολιτεία*, εκδ. Κέντρο Λόγου & Τέχνης «ΔΙΕΞΟΔΟΣ», Ι. Π. Μεσολογγίου 2016.
25. www.hmmuseum.gr : Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος – Πειραιάς.

Φωτογραφίες

Άποψη των νεωρίων από ανατολικά και της οχύρωσης του λιμανιού από δυτικά

Σχέδια

Προοπτική σχεδιαστική αποκατάσταση των Νεωρίων
Κάτοψη των Νεωρίων

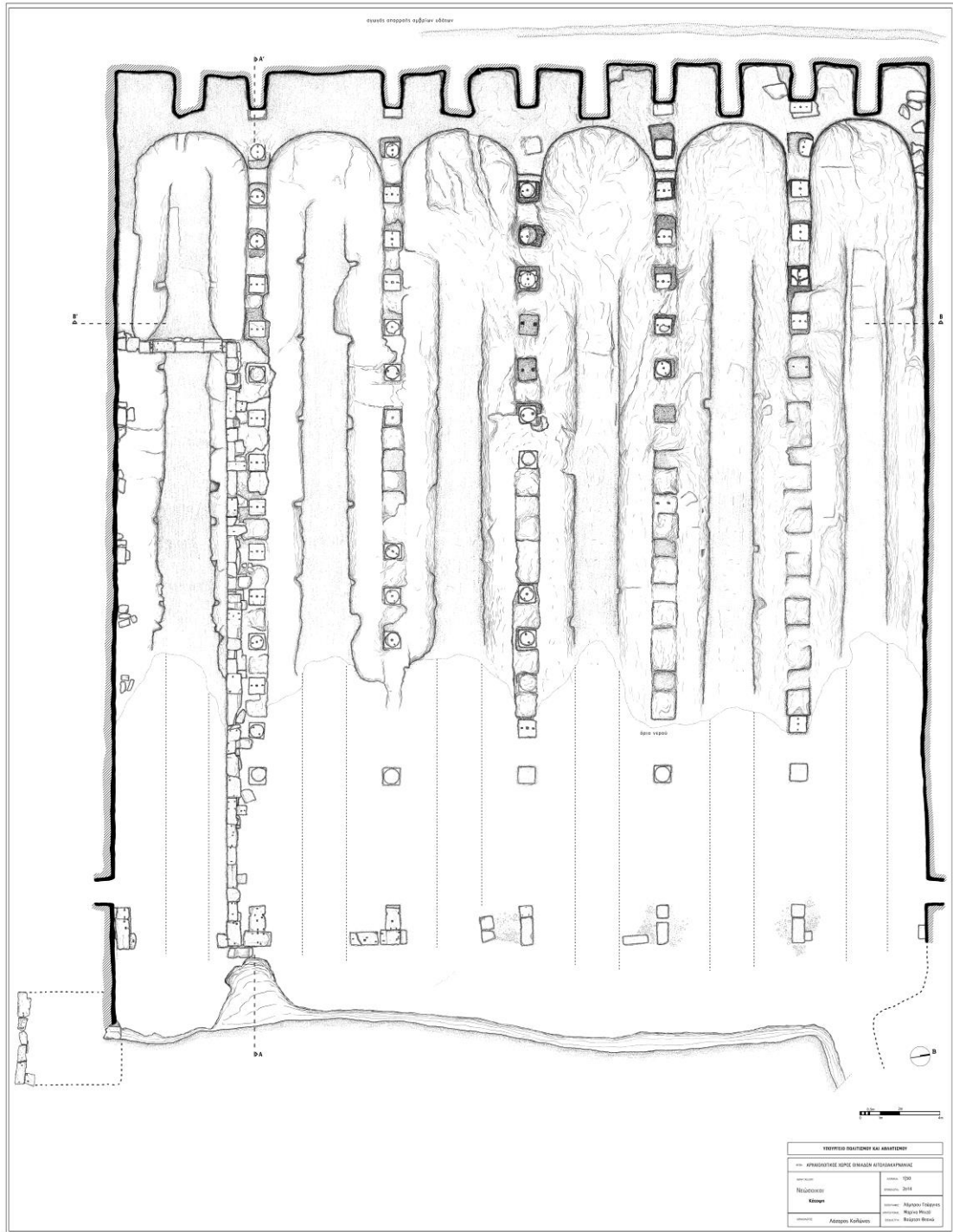

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

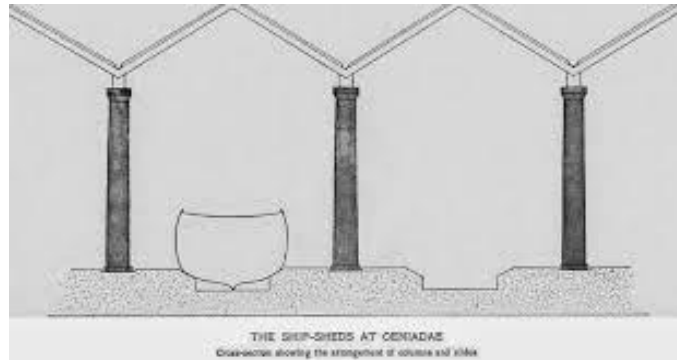
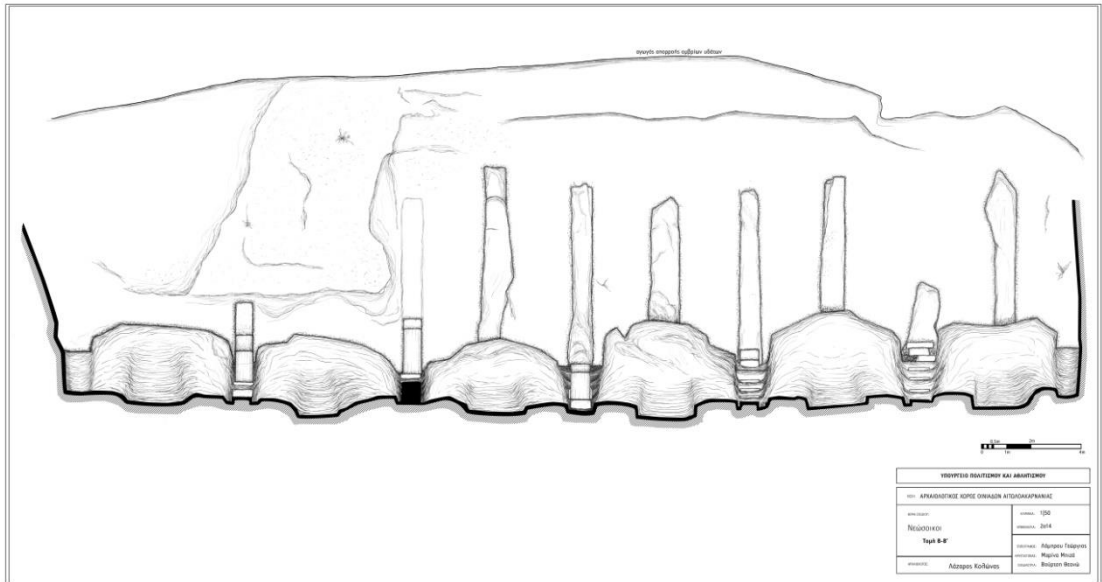
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Τομές των Νεωρίων

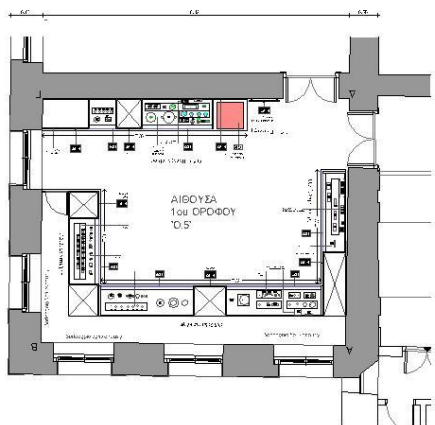
Σχεδιάγραμμα περιοχής, προσδιορισμός κλίμακας & θέση της μακέτας στο μουσείο

Η περιοχή 11 στρεμμάτων, διαστάσεων 105x105μ σε κλίμακα $\frac{1}{50}$ θα είναι 70 x 70εκ. (όσο η επιφάνεια του βάρους όπως αυτό προβλέπεται από την μουσειογραφική μελέτη)

Το οικοδόμημα των νεώσκιων (διαστάσεων 41x47μ) σε κλίμακα $\frac{1}{50}$ θα είναι 27,3 x 31,3εκ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:1500

ΘΕΣΗ ΜΑΚΕΤΑΣ ΣΤΟ ΞΕΝΟΚΡΑΤΕΙΟ
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

